

NORME din 13 martie 2019

privind supervizarea profesională în psihologie

EMITENT: COLEGIUL PSIHOLOGILOR DIN ROMÂNIA

Publicat în MONITORUL OFICIAL nr. 268 din 9 aprilie 2019

NOTĂ

Aprobate prin Hotărârea nr. 4 din 13 martie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 268 din 9 aprilie 2019.

Capitolul I - Relevanța supervizării profesionale și competențele supervisorului

Articolul 1

(1) Din perspectiva prezentelor norme, activitatea de supervizare profesională este considerată esențială atât în formarea profesională inițială a psihologilor, cât și pentru formarea continuă și creșterea nivelului de calitate în practica ulterioară a psihologilor. Supervizarea profesională a psihologilor poate fi efectuată de psihologii care întrunesc condițiile specifice pentru certificarea dreptului de supervizare și care dețin un certificat de supervisor.

(2) Supervizarea reprezintă o activitate profesională distinctă, componentă a activității de formare profesională:

- a) în cadrul căreia se facilitează educația și formarea care vizează dezvoltarea unei practici științifice și informate;
- b) printr-un proces interpersonal colaborativ;
- c) care implică observarea, evaluarea, feedbackul, facilitarea autoevaluării persoanei supervizate și dobândirea de cunoștințe și abilități prin instruire, modelare și rezolvare reciprocă a problemelor.

(3) Bazându-se pe recunoașterea punctelor forte și a talentelor persoanei supervizate, supervizarea încurajează autoeficacitatea. Supervizarea asigură că exercitarea (supervizată) a profesiei este realizată într-o manieră competentă de către persoana supervizată, astfel încât să fie respectate standardele etice, cerințele legale și practicile profesionale pentru promovarea și protejarea bunăstării clientului, a profesiei și a societății în general.

Articolul 2

Competențele supervisorului se împart în două mari categorii:

- a) competențe profesionale în domeniul în care supervizează, acestea fiind specifice pentru specialitățile definite prin prezentele norme;
- b) competențe de supervizare, având caracter general valabil pentru toate specialitățile.

Articolul 3

Competențele profesionale în domeniu deținute de psihologul supervisor sunt următoarele:

1. Competențele profesionale ale psihologului specialist;

2. Competențele administrative:

- a) competențe de susținere a activității profesionale: dezvoltarea unei relații profesionale cu clienții, bazată pe încredere și respect; cunoașterea/aplicarea normelor deontologice; reflecția etică în situații problematice; dezvoltare personală - propriile emoții, prejudecăți, false credințe ș.a.; preocuparea pentru actualizarea constantă a cunoștințelor în domeniu; comportament etic, prestigiu profesional și integritate; automonitorizarea justă a propriei activități de evaluare/intervenție/cercetare;
- b) competențe de gestiune administrativă și financiară: să dețină competențe de organizare a activității profesionale într-o formă de exercitare a profesiei - ce implică, în mod concret, înființarea unui cabinet individual de psihologie, unei societăți civile profesionale, unor cabinete asociate, unei structuri de psihologie, ce trebuie să conțină dosarul înaintat Colegiului Psihologilor din România (CPR) în vederea înființării;
- c) competențe în formarea profesională a psihologilor cu drept de liberă practică: poate organiza workshopuri avizate de Colegiul Psihologilor din România, în specialitatea în care este atestat ca supervisor, organizează cursuri de formare profesională continuă avizate de Colegiul Psihologilor din România, în specialitatea în care este atestat, întocmește un sinoptic cu activitățile specifice supervizării, urmărește, cu profesionalism, atingerea obiectivelor stabilite în contractul de supervizare, oferă un exemplu de conduită profesională;

3. competențele de cercetare-dezvoltare: cunoașterea aprofundată a metodologiei de cercetare, analiza critică a metodelor și produselor cercetării, transferul în practică al rezultatelor cercetării în specialitate.

Articolul 4

Competențele de supervizare sunt general valabile pentru toate specialitățile, fiind detaliate prin prisma comportamentelor tipice asociate cu fiecare competență, după cum urmează:

1. Relația de supervizare/mentorat:

- a) dezvoltă o relație reciprocă prin schimbul de experiențe, explorarea așteptărilor și clarificarea rolurilor supervisorului și ale supervizatului;
- b) recunoaște, acceptă și se bazează pe abilitățile și contribuțiile supervizatului pentru a cultiva o relație productivă;
- c) utilizează grija și compasiunea pentru a aborda schimbările pozitive pe baza punctelor tari;
- d) sprijină supervizatul prin identificarea nevoilor și îl susține când/unde este cazul;

2. Practici eficiente de supervizare:

- a) facilitează și documentează întâlnirile cu supervizații și dialogul care reflectă scopul și progresul relațiilor/obiectivelor;
- b) demonstrează gestionarea eficientă a timpului, a competențelor de documentare/păstrare a probelor și de scriere a raportului;
- c) împărtășește cu încredere experiențele de învățare reușite și nereușite pentru a încuraja explorarea opțiunilor și soluționarea comună a problemelor;
- d) încurajează supervizatul să împărtășească informații, gânduri și feedback pentru a identifica și prioritiza nevoile programului de supervizare;
- e) utilizează instrumentele adecvate pentru a furniza informații obiective, fiabile și utile privind nevoile inițiale și în curs de desfășurare;
- f) oferă îndrumare și conducere în reflectarea și interpretarea datelor pentru a dezvolta obiective și un plan de îmbunătățire continuă;
- g) încurajează utilizarea practicii de reflecție prin ținerea unui jurnal și discuții cu clienții;
- h) utilizează cunoștințe și competențe în domeniul conținutului pentru a ajuta supervizatul să dobândească și să aplice noi cunoștințe și abilități;
- i) împărtășește cunoștințele despre oportunitățile de dezvoltare profesională, resursele și serviciile de referință aflate la dispoziția supervizatului;

3. Responsabilități profesionale în supervizare:

- a) înțelege rolul, scopul și așteptările supervizatului;
- b) demonstrează competență în aplicarea practicilor eficiente de supervizare (mentorat);
- c) manifestă angajamentul de a aborda în activitatea profesională și îmbunătățirea practicii supervizatului;
- d) menține confidențialitatea atunci când împărtășește experiențe, discută probleme și rezolvă probleme;
- e) demonstrează respectarea corespunzătoare și în timp util a angajamentelor asumate față de supervizat;
- f) înțelege impactul prejudecății personale și lucrează la minimizarea prejudecăților personale;

4. Gestionarea provocărilor:

- a) demonstrează capacitatea de a clarifica așteptările supervizatului;
- b) demonstrează flexibilitatea în lucrul cu nevoile în schimbare ale supervizatului/programului, constrângerile de timp, resursele și alte probleme;
- c) facilitează gândirea creativă și rezolvarea problemelor supervizatului pentru a răspunde nevoilor clienților;
- d) utilizează o varietate de strategii pozitive de gestionare a conflictelor pentru a identifica și a minimiza impactul conflictelor asupra programului și asupra relației de mentorat;

5. Introspecție profesională/atenție și autoconștientizare; reflexie privind practica profesională (reflecție în acțiune);

6. Rezolvarea problemelor; gândire critică și raționament funcțional; curiozitate și flexibilitate intelectuală. Supervizorul demonstrează deschidere spre: examinarea propriilor preocupări și a problemelor personale, recunoașterea impactului sinelui asupra altora, articularea atitudinilor, valorilor și convingerilor față de alții, revizuirea sistematică a propriilor performanțe profesionale împreună cu supervizații.

Capitolul II - Certificarea calității de supervizor

Articolul 5

(1) Activitatea de supervizare profesională în psihologie poate fi derulată în cadrul domeniului de competență al supervizorului de către psihologii care întrunesc următoarele cerințe:

- a) dețin un atestat valid de psiholog principal sau specialist în specialitatea în care exercită dreptul de supervizare profesională; și
- b) sunt înscrși în registrul supervizorilor.

(2) Pentru specializările consiliere psihologică și psihoterapie, dreptul de supervizare profesională este acordat în modalitatea sau modalitățile specifice în care psihologul solicitant are competență.

Articolul 6

(1) Înscrierea în registrul supervizorilor se face la solicitarea psihologului.

(2) Înscrierea în registrul supervizorilor presupune depunerea unei cereri la secretariatul CPR, verificarea acesteia din punctul de vedere al conformității prin intermediul secretariatului, urmată de înscrierea psihologului în registrul supervizorilor sau de comunicarea motivelor pentru care nu s-a putut realiza înscrierea, după caz.

(3) CPR are responsabilitatea constituirii și actualizării registrului supervizorilor, care va conține toți supervizorii și evidența contractelor de supervizare avute în derulare de aceștia.

(4) Registrul supervizorilor va conține o secțiune distinctă dedicată școlilor de psihoterapie - furnizori de formare care derulează programe de formare de lungă durată în domeniul psihoterapiei.

Articolul 7

(1) Certificatul de supervizor este în principiu valabil pe durată nedeterminată, dacă nu intervine niciuna dintre condițiile care duc la pierderea calității de supervizor.

(2) Calitatea de supervizor se poate pierde în una dintre următoarele condiții:

- a) ca urmare a suspendării dreptului de liberă practică;
- b) ca urmare a unei decizii disciplinare a Comisiei de deontologie și disciplină (CDD);
- c) ca urmare a unei decizii asumate a supervizorului;
- d) ca urmare a derulării defectuoase a activității de supervizare profesională, în baza unui proces de evaluare profesională.

Capitolul III - Derularea activității de supervizare profesională

Articolul 8

(1) În vederea atestării dreptului de liberă practică la nivel de specialist, psihologii practicanți au obligația de a efectua un număr minim de 100 de ore de supervizare profesională a practicii derulate, eșalonate pe durata a 2 ani, pentru toate specialitățile, cu următoarele excepții:

- a) pentru specialitatea psihoterapie durata minimă a supervizării obligatorii pentru atestarea autonomiei profesionale este de 150 de ore, care pot fi eșalonate pe maximum 3 ani;
- b) pentru psihologii care obțin atestat de liberă practică în două specialități, pentru cea de-a doua specialitate durata obligatorie minimală a supervizării se poate reduce la jumătate, cu condiția ca ambele specialități să aparțină aceluiași domeniu larg de specializare.

(2) Supervizarea profesională se poate derula în diferite formule de organizare, individuală sau în grup.

(3) Pe durata supervizării obligatorii un psiholog practicant poate fi supervizat de unul sau mai mulți supervizori. În cazul în care un practicant sub supervizare lucrează cu mai mulți supervizori, va exista un supervizor de referință. În cazurile în care un supervizat lucrează cu mai mulți supervizori, raportul de supervizare va fi contrasemnat de toți supervizorii cu care a lucrat sau fiecare supervizor va întocmi un raport, după caz.

(4) În vederea derulării practicii supervizate obligatorii, psihologii practicanți sub supervizare pot să își desfășoare activitatea în sectorul public sau privat, în regim salarial - pe o poziție în specialitate, sau în regim de liberă practică - prin înființarea formelor de exercitare a profesiei de psiholog reglementate de CPR. Aceștia se pot înscrie în programe de voluntariat la organizații în domeniu, în baza unui contract de voluntariat încheiat în condițiile legii, și pot parcurge stagii clinice supervizate sau programe de internship în clinici, în baza unui contract de internship.

Articolul 9

(1) Activitatea de supervizare profesională obligatorie pentru atestarea autonomiei profesionale în practica psihologiei se derulează cu respectarea următoarelor prevederi generale:

- a) supervizarea se derulează în cadrul unei relații contractuale între psihologul supervizor și psihologul supervizat, derulată prin intermediul cabinetului supervizorului sau al formei de exercitare a profesiei în care își derulează activitatea supervizorul, în cazul în care acesta nu are cabinet;
- b) în situația în care supervizarea se derulează într-o altă formă de exercitare a profesiei decât cabinetul individual de psihologie, contractul de supervizare va preciza atât forma de exercitare, cât și supervizorul;
- c) în specialitățile consiliere psihologică și psihoterapie, supervizarea obligatorie pentru atestarea autonomiei profesionale se derulează în cadrul școlilor de psihoterapie - asociații profesionale cu statut de furnizori de formare profesională -, contractul de supervizare fiind tripartit: psihologul supervizat, psihologul supervizor și asociația. Comitetul director, prin intermediul comisiilor aplicative, va revizui sau va elabora, după caz, modelul de contract de supervizare pentru toate specialitățile.

(2) Numărul de contracte de supervizare avute în derulare simultan de către un supervizor, inclusiv supervizor de referință, este limitat, după cum urmează:

- a) în derularea activităților de supervizare în condiții de grup se alocă un timp minim de 20 de minute/participant în grup;
- b) numărul total de contracte înregistrate simultan pe numele unui supervizor nu poate depăși cifra de 40;
- c) în cazul în care cu un psiholog supervizat lucrează mai mulți supervizori, timpul se distribuie între aceștia, conform timpului de lucru cu supervizatul.

(3) Modul de derulare a activității de supervizare poate constitui obiectul unor evaluări profesionale derulate la inițiativa Comitetului director, în cazurile în care există cel puțin două sesizări asumate la adresa unui supervizor privind derularea defectuoasă a activității de supervizare, primite pe canalele oficiale de comunicare ale colegiului. În cazul cumulării a două sesizări pe durata unui an, Comitetul

director va analiza oportunitatea evaluării activității supervisorului. Comisiile de specialitate vor propune modalitățile și procedura de evaluare a activității supervisorilor, care vor fi supuse aprobării Consiliului.

(4) Raportul de supervizare va include în mod obligatoriu date privind: monitorizarea activității psihologului supervizat pe perioada supervizării; aprecierea supervisorului despre progresul făcut pe parcursul supervizării de către psihologul supervizat; aprecierea supervisorului la finalul contractului și o recomandare privind acordarea/neacordarea dreptului de practică în regim de autonomie profesională. Comisiile de specialitate vor propune modalitățile și procedura de evaluare a psihologului pe parcursul supervizării, care vor fi supuse aprobării Consiliului.

(5) În urma plăților făcute pentru serviciile de supervizare, supervisorul va emite supervizatului documente fiscale. Sunt exceptate de la această cerință situațiile în care supervizarea se derulează gratuit, de exemplu în instituțiile de stat.

(6) Dacă în termen de 10 ani de la atestarea la nivel de practicant psihologul nu a promovat la treapta de specialist, acestuia i se suspendă dreptul de practică, urmând a relua procedura de atestare în vederea reluării dreptului de practică și un stagiu de 100 de ore de supervizare în vederea promovării la treapta de specialist.

Articolul 10

În cadrul supervizării obligatorii pentru obținerea autonomiei profesionale, părțile implicate în contract **au responsabilități după cum urmează.**

1. Responsabilitățile supervisorului:

- a) supervisorul are obligația de a respecta prevederile contractului încheiat cu psihologul supervizat, precum și ale standardelor etice ale profesiei, ale reglementărilor generale în vigoare privind derularea activității profesionale și prevederile prezentei hotărâri;
- b) la finalul relației contractuale supervisorul are obligația de a elibera un raport de supervizare, chiar dacă relația contractuală acoperă doar pe o parte din supervizarea obligatorie. Termenul pentru emiterea raportului de supervizare este de 30 de zile lucrătoare de la data deciziei de încheiere a contractului, cu excepția situațiilor de forță majoră care pun supervisorul în imposibilitatea de a face acest lucru. Comisiile Comitetului director pot propune modele și linii directoare pentru redactarea rapoartelor de supervizare, care vor fi supuse aprobării Consiliului;
- c) supervisorul are responsabilitatea profesională de a face o recomandare favorabilă pentru obținerea autonomiei profesionale doar dacă supervizatul îndeplinește toate cerințele formale și profesionale definite prin normele Colegiului;
- d) supervisorul sau, după caz, asociația de psihoterapie cu statut de furnizor de formare sau instituția publică în cadrul căreia se derulează supervizarea are responsabilitatea să păstreze

evidența contractelor de supervizare și a activității derulate cu psihologii supervizați și să anunțe/să înregistreze la CPR contractele de supervizare pe care le are în derulare;

2. Responsabilitățile psihologului aflat sub supervizare:

- a) are obligația de a respecta prevederile contractului încheiat cu psihologul supervisor, precum și ale standardelor etice ale profesiei, ale reglementărilor generale în vigoare privind derularea activității profesionale și prevederile prezentei hotărâri;
- b) face toate diligențele pentru a înțelege rolul supervizării, scopurile și așteptările supervisorului și răspunde cu promptitudine la solicitările profesionale ale supervisorului, potrivit contractului;
- c) manifestă angajamentul de a-și îmbunătăți activitatea, prin procesul de supervizare, și menține confidențialitatea atunci când împărtășește experiențe, discută probleme și rezolvă probleme;
- d) înțelege impactul prejudecății personale și lucrează la minimizarea prejudecăților personale.

Articolul 11

(1) Supervizarea profesională se poate derula și după obținerea dreptului de liberă practică în regim de autonomie profesională, la solicitarea psihologului.

(2) După obținerea dreptului de liberă practică în regim de autonomie profesională, psihologul poate participa la activități asimilabile supervizării profesionale pe tot parcursul activității profesionale, această activitate fiind apreciată ca având o importanță deosebită în dezvoltarea profesională a psihologilor.

(3) Modalitatea de organizare și derulare a activităților aferente supervizării derulate după obținerea autonomiei profesionale va face obiectul acordului între psihologul supervisor și psihologul supervizat și va fi reglementată prin contract.

Capitolul IV Precizări privind supervizarea în fiecare specialitate

Articolul 12

Supervizarea profesională în specialitățile aferente Comisiei de psihologie clinică și psihoterapie se va derula cu respectarea următoarelor prevederi:

1. În specialitatea psihologie clinică, Comisia de psihologie clinică și psihoterapie va analiza oportunitatea definirii unui cadru național de referință privind conținutul supervizării profesionale în specialitatea psihologie clinică;

2. Supervizarea în specialitățile psihoterapie și consiliere psihologică:

- a) supervizarea obligatorie în vederea atestării autonomiei profesionale se derulează în cadrul școlilor de psihoterapie - furnizori de formare care derulează programe de formare de lungă durată în domeniul psihoterapiei avizate de către colegiu;
- b) în cazul în care un practicant sub supervizare lucrează cu mai mulți supervizori, va exista un supervizor de referință. Acesta va redacta raportul de supervizare, care va fi contrasemnat de toți supervizorii cu care a lucrat și de conducătorul școlii de psihoterapie.

Articolul 13

Supervizorul în psihologia muncii și organizațională trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- a) să cunoască Legea nr. 213/2004 privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România, cu modificările ulterioare, Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 213/2004 privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 788/2005, cu completările ulterioare, prezentele norme și codul deontologic specific profesiei de psiholog cu drept de liberă practică;
- b) să cunoască normele specifice Comisiei de psihologia muncii, transporturilor și serviciilor;
- c) să cunoască normele în vigoare în domeniul psihologiei muncii și organizaționale care impun examinarea psihologică, periodicitatea la care se realizează examinarea psihologică în funcție de anumite riscuri profesionale.

Articolul 14

Competențele psihologului în psihologia muncii și organizațională ce vor fi dobândite în perioada de supervizare, ca standarde de referință, sunt următoarele:

- a) cunoașterea criteriilor în funcție de care sunt acordate atestatele de liberă practică de către Comisia de psihologia muncii și organizațională, transporturilor și serviciilor pe diferite trepte de specializare (distincțiile care se fac între diferitele trepte de specializare - ce înseamnă ca un psiholog să dețină treapta de practicant în supervizare, practicant autonom, specialist sau principal);
- b) cunoașterea competențelor psihologului din domeniul psihologiei muncii și organizaționale, în funcție de tipul de atestat obținut (limite ale competențelor în funcție de treapta de specializare);
- c) cunoașterea în detaliu a aspectelor specifice și definițiilor pentru fiecare formă de exercitare a profesiei de psiholog cu drept de liberă practică (ce implică, în mod concret, înființarea unui cabinet individual de psihologie, unei societăți civile profesionale, unor cabinete asociate, unei structuri de psihologie, ce trebuie să conțină dosarul înaintat CPR în vederea înființării);

- d) cunoașterea tuturor riscurilor profesionale care impun examinarea psihologică în domeniul psihologiei muncii, cu distincție între examenul psihologic la angajarea în muncă și examenul psihologic periodic, pentru menținerea în muncă (care sunt, efectiv, riscurile profesionale cuprinse în norme pentru care se realizează examinarea psihologică obligatorie la angajare, la menținerea în funcție, precum și la angajare și la menținerea în funcție și care sunt situațiile în care poate să intervină cu recomandări medicul de medicina muncii);
- e) cunoașterea instrumentelor utile în gestionarea activității din cadrul unui cabinet de examinare psihologică în domeniul psihologiei muncii și organizaționale;
- f) capacitatea de a proiecta un model de examinare psihologică în domeniul psihologiei muncii și organizaționale cu argumentarea optării pentru anumite baterii de probe psihologice;
- g) capacitatea de a proiecta un proces de recrutare și selecție de personal, de la identificarea celor mai eficiente canale de recrutare până la elaborarea unui interviu semistructurat în funcție de aspectele ce se impune a fi surprinse în timpul interviului, realizarea unui raport de selecție, centrarea pe competențe etc.

Articolul 15

În derularea procesului de supervizare profesională și gestionarea relației cu psihologul supervizat, în psihologia muncii și organizațională supervizorul se va focaliza pe următoarele aspecte:

- a) să elaboreze un proces de examinare psihologică în domeniul psihologiei muncii și organizaționale (ce presupune examinarea psihologică, care sunt etapele obligatorii care trebuie parcurse și care este metodologia de lucru abordată în funcție de riscul profesional examinat, care sunt testele psihologice agreate de CPR pe fiecare dimensiune cuprinsă în examinarea psihologică, avizul psihologic, referatul psihologic, transmiterea rezultatelor evaluării psihologice cu respectarea confidențialității actului psihologic);
- b) să elaboreze un proces de evaluare psihologică în cadrul unui proces de selecție de personal, urmând cu strictețe pașii care se impune a fi parcurși într-un astfel de demers (analiza muncii, cunoașterea în detaliu a postului pentru care se va derula procesul de selecție, alegerea bateriei de teste în funcție de specificațiile postului, derularea procesului de evaluare psihologică, realizarea raportului psihologic);
- c) să cunoască competențele pe care le deține un psiholog cu atestat de liberă practică în domeniul psihologiei muncii și organizaționale și care sunt limitele acestor competențe;
- d) să prezinte principalele teme abordate în perioada de supervizare profesională;
- e) să prezinte portofoliul de probe psihologice utilizate în evaluarea psihologică, la nivel aptitudinal (teste de atenție, inteligență ș.a.), la nivel de personalitate (chestionare și inventare de personalitate), chestionare vizând atitudini și comportamente în muncă;
- f) să îi îndrume pe supervizați să consulte site-ul Colegiului pentru inventarierea probelor avizate în specialitatea muncii și organizațională;

- g) să proiecteze un sistem de evaluare prin care supervizorul îi va evalua competențele și cunoștințele supervizatului;
- h) să recomande bibliografie actuală, în concordanță cu specializarea de psihologia muncii și organizațională.

Articolul 16

Supervizarea este o activitate ce vizează integrarea competențelor profesionale, a teoriei și a cercetării. Prin cunoștințele, abilitățile și profilul său, supervizorul este un model al acestei integrări pentru supervizați. Supervizarea în psihologia muncii și organizațională se desfășoară după cum urmează:

- a) supervizarea presupune în primul rând contactul direct, față în față, între supervizor și supervizat. În mod excepțional, pot intra în discuție și ședințe de supervizare de la distanță, în timp real, prin intermediul comunicării care permite un contact vizual și/sau verbal. Astfel de sesiuni vor fi axate îndeosebi pe activități care nu necesită neapărat prezența supervizorului: păstrarea evidenței, scrierea de rapoarte, pregătirea evaluării, elemente de psihodiagnostic, discuții de caz;
- b) supervizarea se poate desfășura individual și în grup. Proporția dintre cele două modalități trebuie să respecte în linii mari raportul 75/25. Supervizarea realizată în grup va presupune maximum 4 participanți și va sprijini creșterea expunerii la diverse tipuri de cazuri;
- c) stagiul de supervizare în psihologia muncii și organizațională presupune derularea a minimum 100 de evaluări (pentru trecere la autonom - versiunea 4 trepte) sau 400 de evaluări (trecere specialist - versiunea 3 trepte) sau alte activități conform competențelor. Stagiul se poate prelungi cu maximum 2 ani în cazuri excepționale, care vor fi analizate de către comisia de specialitate. Dacă la finalul perioadei contractuale supervizatul nu obține autonomia profesională, se va relua întreg stagiul de practică supervizată cu un alt contract, la un alt supervizor.

Articolul 17

Supervizarea în psihologia aplicată în domeniul serviciilor se desfășoară după cum urmează:

- a) supervizarea presupune în primul rând contactul direct, față în față, între supervizor și supervizat. În mod excepțional, pot intra în discuție și ședințe de supervizare de la distanță, în timp real, prin intermediul comunicării care permite un contact vizual și/sau verbal. Astfel de sesiuni vor fi axate îndeosebi pe activități care nu necesită neapărat prezența supervizorului: păstrarea evidenței, scrierea de rapoarte, pregătirea evaluării, elemente de diagnostic organizațională, discuții de caz;
- b) supervizarea se poate desfășura individual și în grup. Supervizarea realizată în grup va presupune maximum 4 participanți și va sprijini creșterea expunerii la diverse tipuri de cazuri;

- c) stagiul de supervizare în psihologia aplicată în servicii presupune derularea a minimum două proiecte de evaluare psihologică de specialitate sau două proiecte de consultanță (pentru trecere la autonom - versiunea 4 trepte) sau 3 proiecte de evaluare psihologică sau proiecte de consultanță (trecere specialist - versiunea 3 trepte) sau alte activități conform competențelor.

Articolul 18

(1) În specialitatea psihologia transporturilor (PT), supervizarea este o componentă esențială în pregătirea pentru practica profesională a psihologului, un pas cheie între debut și autonomie în activitate. Supervizarea este o metodă de formare aplicată în cadrul căreia psihologii practicanți alocă cea mai mare parte a timpului serviciilor către clienți. Spre deosebire de stagiile anterioare care se concentrează îndeosebi pe dobândirea de cunoștințe, supervizarea în PT își propune să dezvolte cunoștințe și abilități, pe care să le integreze cu datele de cercetare curentă. De asemenea, prin supervizare se urmărește dezvoltarea spiritului critic și capacitatea de autoevaluare profesională și personală. Pentru aceasta supervizorul va trebui să realizeze inițial: evaluarea nevoilor supervizatului; identificarea obiectivelor de învățare; un program de supervizare care să acopere sistematic: lecturi de specialitate, abilități de dezvoltat, tehnici, metode și strategii de evaluare, frecvența și ritmul reuniunilor, numărul de ore de supervizare, configurări ale întâlnirilor - individuale/de grup, responsabilități ale părților, nivelul de pregătire și de participare așteptat etc.; program/calendar pentru eventuala ajustare a stagiului de supervizare în funcție de evoluția supervizatului și a nevoilor sale emergente.

(2) Activitatea de supervizare în PT este evident legată de evaluarea inițială și de observațiile continue ale supervizorului. Modul principal de învățare în timpul supervizării este bazat pe experiență și se concentrează pe contactul direct cu clienții. În consecință, conținutul programului de supervizare va varia în funcție de cunoștințele și abilitățile psihologului practicant ca și de nivelul lui de autonomie. În cadrul programului de supervizare: vor fi aprofundate modelele teoretice curente, specifice activității de evaluare psihologică în transporturi; vor fi prezentate/utilizate tehnicile cunoscute de evaluare și intervenție; se vor parcurge și alte activități de formare aplicată (de exemplu, consultarea altor colegi cu experiență sau furnizori de servicii PT, cursuri de formare continuă, workshopuri, echipe de cercetare etc.).

(3) Supervizorul va urmări dezvoltarea, aplicarea și integrarea competențelor profesionale specifice și de susținere definite în psihologia transporturilor: competențe de evaluare, de intervenție/consiliere specifică, de cercetare-dezvoltare, administrativ-financiare, exemplificative - activitățile concrete de supervizare care apelează competențe specifice în PT sunt observația internă în timpul livrării serviciului, analiza și validarea observațiilor făcute, lectura și corectarea notelor, referințe culese, discutarea instrumentelor de evaluare utilizate, corecția materialului psihometric cantitativ și calitativ, interpretarea rezultatelor, diagnosticul cazurilor, formularea avizelor/ rapoartelor etc.

(4) Supervizorul va avea în vedere apelul constant la alte două competențe esențiale în activitatea de supervizare:

- a) competențe privind relațiile interpersonale - calitatea relațiilor interpersonale constituie un factor determinant pentru eficacitatea rezultatelor în toate domeniile de practică ale psihologiei. Așadar și în PT, supervizorul trebuie să stabilească și să mențină o alianță constructivă de lucru cu supervizatul, ca și cu toți ceilalți parteneri din rețelele sale profesionale. Cunoștințele relevante privind relațiile de putere, alianțele de lucru, micro- și macromediul activității supervizatului trebuie dublate de o bună autocunoaștere a propriilor resurse și valori. Abilitățile relevante de tipul: conectare/ascultare/comunicare cu celălalt, exprimarea empatică și respectuoasă, construirea încrederii, analiza interacțiunilor problematice și menținerea unor bune relații profesionale într-un context administrativ sunt de maximă importanță. Supervizorul va avea ca obiectiv constant dezvoltarea unor caracteristici specifice persoanelor supervizate: un cursant activ, deschis spre supervizare, bine pregătit, organizat, capabil să utilizeze în mod eficient timpul, conștient de limitele sale;
- b) competențe etice și deontologice - supervizorul trebuie să stabilească relații profesionale cu supervizatul în conformitate cu standardele etice în vigoare. Pentru aceasta trebuie să fie în posesia cunoștințelor esențiale pentru reflecția etică, prin aprofundarea obligațiilor și standardelor profesionale care stau la baza practicii în PT. Trebuie, de asemenea, să stăpânească principiile eticii și principalele elemente ale codului deontologic în vigoare, să le aplice situațiilor problematice care pot apărea în cadrul stagiului de supervizare pe care îl coordonează. Nu în ultimul rând, supervizorul trebuie să fie în posesia datelor relevante pentru cadrele juridice și socioeconomice care structurează funcționarea sistemului în care supervizații săi își oferă serviciile. Cunoștințele relevante de tipul: valori și principii etice, codul deontologic, orientările și liniile directe aplicabile în PT, date privind cadre juridice/socioeconomice ale sistemului în care supervizații își oferă serviciile trebuie secondate de abilități relevante: identificarea proactivă a problemelor etice potențiale, luarea deciziilor etice/rezolvarea dilemelor etice, integrarea în practică a preocupărilor etice.

Articolul 19

(1) Supervizarea în psihologia transporturilor este o activitate privilegiată care vizează integrarea competențelor profesionale, a teoriei și a cercetării. Prin cunoștințele, abilitățile și profilul său, supervizorul este un model al acestei integrări pentru supervizați.

(2) Supervizarea presupune, în primul rând, contactul direct, față în față, între supervizor și supervizat. În mod excepțional, pot intra în discuție și ședințe de supervizare de la distanță, în timp real, prin intermediul comunicării care permite un contact vizual și/sau verbal. Astfel de sesiuni vor fi axate îndeosebi pe activități care nu necesită neapărat prezența supervizorului: păstrarea evidenței, scrierea de rapoarte, pregătirea evaluării, elemente de psihometrie, discuții de caz.

(3) Supervizarea se poate desfășura individual și în grup. Proporția între cele două modalități trebuie să respecte în linii mari raportul 75/25. Supervizarea calificată în grup va presupune maximum patru participanți și va sprijini creșterea expunerii la diverse tipuri de cazuri.

(4) Stagiul de supervizare în psihologia transporturilor presupune realizarea unui număr minim de evaluări psihologice de specialitate. Numărul minim de evaluări va fi stabilit la propunerea comisiei de specialitate, prin hotărâre a Consiliului.

(5) Supervizorul trebuie să se asigure că criteriile minime pentru formarea practică sunt satisfăcute, iar pentru aceasta trebuie să procedeze la evaluarea continuă pentru a monitoriza progresul supervizatului. Fiind permanent și nu episodic, acest demers de evaluare se va reflecta în înțelegerea a ceea ce supervizatul a asimilat ca abilitate deja integrată. Pentru că supervizarea este o activitate regulată și susținută, supervizorul nu urmărește doar ceea ce supervizatul știe, ci și ceea ce poate face cu ceea ce știe, un proces care implică nu doar cunoștințe și abilități, ci și valori și atitudini. Aceasta va permite în timp și o creștere progresivă a complexității problemelor la care supervizatul este expus (exemplificativ - de la evaluare pentru categoria B la categorii superioare). Formatul de evaluare continuă trebuie:

- a) să reflecte scopul și obiectivele programului de supervizare;
- b) să permită evaluarea explicită a performanței și a progresului supervizatului în raport cu scopul și obiectivele specifice;
- c) să evidențieze experiența cumulată a supervizatului.

(6) Ca principală responsabilitate, supervizorul trebuie să definească obiectivele stagiului de supervizare, care să fie în concordanță cu obiectivele de învățare și, de asemenea, să poată surprinde eficacitatea stagiului de supervizare. Pentru aceasta supervizorul va trebui:

- a) să formuleze un plan de supervizare în care va descrie obiectivele generale și etapele de parcurs;
- b) să monitorizeze supervizatul pentru a asigura progresul în raport cu obiectivele specificate;
- c) să adapteze programul de supervizare în funcție de evoluția supervizatului;
- d) să documenteze conținutul fiecărei întâlniri de supervizare și să păstreze o evidență a acestora;
- e) să prezinte un raport de evaluare la sfârșitul perioadei de supervizare.

(7) În cazul în care, la finalul perioadei contractuale, performanța supervizatului nu îndeplinește standardele așteptate:

- a) supervizatul va fi informat că performanța sa este inferioară standardului;
- b) de comun acord se va stabili o perioadă rezonabilă de timp pentru sprijin profesional suplimentar;
- c) în caz de dezacord profesional supervizor/supervizat, prin înțelegere comună se va consulta comisia de specialitate.

Articolul 20

Supervizarea profesională în specialitățile aferente Comisiei de psihologie educațională, consiliere școlară și vocațională se va derula cu respectarea următoarelor prevederi:

1. Comisia de psihologie educațională, consiliere școlară și vocațională va analiza oportunitatea definirii unui cadru național de referință privind conținutul supervizării profesionale în specialitățile comisiei.

2. Supervizorul din domeniul psihologiei educaționale sau din domeniul psihopedagogiei speciale trebuie:

- a) să cunoască Legea nr. 213/2004, cu modificările ulterioare, Normele metodologice de aplicare a Legii nr. 213/2004 privind exercitarea profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, înființarea, organizarea și funcționarea Colegiului Psihologilor din România, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 788/2005, cu completările ulterioare, și codul deontologic specific profesiei de psiholog cu drept de liberă practică;
- b) să cunoască normele specifice Comisiei de psihologie educațională, consiliere școlară și vocațională;
- c) să cunoască normele în vigoare în domeniul psihologiei educaționale, consiliere școlară și vocațională care impun examinarea psihologică și de asemenea periodicitatea la care se realizează aceasta.

3. Competențele psihologului ce vor fi dobândite în perioada de supervizare sunt următoarele:

- a) cunoașterea diferențelor existente între diferitele tipuri de trepte de specializare, din punctul de vedere al tipurilor de servicii ce pot fi prestate, respectiv cunoașterea atribuțiilor și competențelor psihologului pe fiecare treaptă de specializare;
- b) cunoașterea în detaliu a aspectelor specifice și definatorii pentru fiecare formă de exercitare a profesiei de psiholog cu drept de liberă practică, ce implică, în mod concret, înființarea unui cabinet individual de psihologie, societate civilă profesională, cabinete asociate, structură de psihologie, ce trebuie să conțină dosarul înaintat colegiului în vederea înființării;
- c) cunoașterea tuturor dificultăților cu relevanță pentru învățare și contextul educațional ce impun examinarea psihologică în domeniul psihologiei educaționale, consiliere școlară și vocațională, astfel încât acestea să reprezinte un punct de plecare în soluționarea sau remiterea acestor dificultăți;
- d) cunoașterea instrumentelor necesare în gestionarea activității domeniului psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale;
- e) capacitatea de a opta pentru o baterie de probe în funcție de problematica dificultăților educaționale evaluate sau a contextului educațional vizat.

4. Procesul de supervizare reprezintă o relație de mentorat ce cuprinde aspecte de formare și de evaluare în domeniul psihologiei educaționale, consilierii școlare și vocaționale:

- a) supervizarea este o activitate ce vizează integrarea competențelor profesionale, a teoriei și a cercetării. Prin cunoștințele, abilitățile și profilul său, supervizorul este un model al acestei integrări pentru supervizați;
- b) supervizarea presupune, în primul rând, contactul direct, față în față, între supervizor și supervizat. În mod excepțional, pot intra în discuție și ședințe de supervizare de la distanță, în timp real, prin intermediul comunicării care permite un contact vizual și/sau verbal. Astfel de sesiuni vor fi axate îndeosebi pe activități care nu necesită neapărat prezența supervizorului: păstrarea evidenței, scrierea de rapoarte, pregătirea evaluării, elemente de psihodiagnostic, discuții de caz.

5. Activitatea de supervizare are în atenție toate competențele psihologului cu drept de liberă practică, treapta de specializare practicant în supervizare.

6. Supervizorul ghidează activitatea de realizare a portofoliului necesar accederii la treapta de specializare psiholog specialist pe baza următoarelor criterii:

- a) psihologie educațională, consiliere școlară și vocațională:
 - i. evaluarea și diagnoza copiilor și a familiei acestora - 1 caz;
 - ii. program de consiliere școlară - 1 caz;
 - iii. program de consiliere vocațională - 1 caz;
 - iv. program de prevenție/intervenție;
- b) psihopedagogie specială:
 - i. evaluarea psihopedagogică și diagnoza copiilor, tinerilor și adulților cu dizabilități - 1 caz;
 - ii. program de consiliere a copiilor și tinerilor cu dizabilități și a familiilor acestora - 1 caz;
 - iii. program de intervenție personalizată/adaptare curriculară.

7. Criteriile care au în atenție întocmirea raportului de supervizare pot fi schimbate la propunerea comisiei de specialitate în condițiile în care competențele psihologului educațional aflat în supervizare se modifică sau dacă cerințele din practica privată necesită o astfel de modificare

Articolul 21

Supervizarea profesională în psihologie, în specialitățile din domeniul apărării, ordinii publice și siguranței naționale se derulează cu respectarea următoarelor prevederi:

1. Să își desfășoare activitatea la data solicitării dreptului de supervizare profesională, precum și pe întreaga perioadă a derulării contractului de supervizare profesională, în una din formele legale de exercitare a profesiei de psiholog, avizată în specialitate;

2. În situația în care psihologul supervizat desfășoară activități cu caracter clasificat, supervizorul trebuie să dețină în mod obligatoriu autorizația de acces la informații clasificate, eliberată de Oficiul Registrului Național al Informațiilor Secrete de Stat, de nivel cel puțin egal cu supervizatul;
3. În instituțiile din domeniul securității naționale supervizarea profesională reprezintă atribuție de serviciu;
4. Activitatea de supervizare profesională va fi desfășurată după un program de minimum 8 ore lunar;
5. Psihologii practicanți în specialitatea psihologie judiciară - evaluarea comportamentului simulat trebuie să efectueze un număr minim de evaluări de specialitate pe durata stagiului de supervizare. Numărul minim de evaluări va fi stabilit la propunerea comisiei de specialitate, prin hotărâre a Consiliului.

Capitolul V - Dispoziții tranzitorii și finale

Articolul 22

La propunerea comisiilor de specialitate, Comitetul director poate aduce completări și detalieri ulterioare prevederilor prezentelor norme, care vor fi suspendate aprobării Consiliului.

Articolul 23

Contractele de supervizare aflate în derulare la momentul intrării în vigoare a prezentelor norme își păstrează valabilitatea până la finalizare.